

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl samosoudkyní JUDr. Marcelou Rouskovou ve věci

žalobkyně: JUDr. D. P.
bytem x

proti
žalované: Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 23. 2. 2021 č. j. x

takto:

I. Žaloba se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobkyně se podanou žalobou domáhala zrušení shora uvedeného rozhodnutí, kterým žalovaná podle ust. § 90 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu zamítla odvolání

žalobkyně a potvrdila rozhodnutí Pražské správy sociálního zabezpečení (dále také „správní orgán prvního stupně“), o nároku na peněžitou pomoc v mateřství č. j. x ze dne 20. 1. 2021.

2. Žalobkyně v žalobě namítala, že nezákonnost napadeného rozhodnutí je dána na základě protiústavního výkladu a aplikace právní úpravy, čímž došlo k zásahu do jejího práva. Měla za to, že rozhodnutí vycházející z odlišného přístupu k osobám samostatně výdělečně činným (dále také „OSVČ“) a jiným příjmovým skupinám osob postrádá objektivní a rozumné důvody a ona tak byla rozhodnutím diskriminačně dotčena především v právu na hmotné zajištění v době mateřství a v právu na pomoc státu při péči o dítě. Poukázala na skutečnost, že podle ust. § 19 odst. 3 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění (dále také „zákon o nemocenském pojištění“) vznikne ženě zaměstnankyni za trvání téhož zaměstnání nárok na další peněžitou pomoc v mateřství z tohoto zaměstnání v období do 4 let věku předchozího dítěte, aniž by tento nárok byl podmíněn její výdělečnou činností v období, kdy se má primárně strat o své nezaopatřené dítě nebo tím, že by za ni zaměstnavatel odváděl pojistné. Naopak pokud žena OSVČ přestane vykonávat výdělečnou činnost, tudíž přestane hradit pojistné a znovu otěhotní do 4 let dítěte, na které pobírá peněžitou pomoc v mateřství, nárok na výplatu peněžitě pomoci v mateřství jí nevznikne, což žalobkyně považovala za zjevně diskriminační. Měla za to, že právní úprava je tak v rozporu s účelem dané dávky, která má ženě poskytnout určitou sociální jistotu v delikátním životním období. Právní úprava dle jejího názoru postrádá objektivní a rozumné důvody zacházet jinak se ženami OSVČ a ženami zaměstnankyněmi.
3. Dále také namítala, že tím, že s ní bylo, jakožto s OSVČ, zacházeno odlišně, než pokud by byla zaměstnankyní, „došlo k nedodržení mezinárodních závazků, které pro ČR vyplývají z mezinárodního práva, konkrétně čl. 11 odst. 2 písm. 2 bod b) Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen, publikované ve Sbírce zákonů jako vyhláška ministra zahraničních věcí č. 62/1987, účinné od 18.3.1982, ve znění Opčního protokolu k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen publikované jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 57/2001 Sb.m.s., který byla dána příslušnost Výboru pro odstranění všech forem diskriminace (dále jen „Výbor“) přijímat a posuzovat oznámení osob – obětí porušení kteréhokoli z práv stanovených Úmluvou. Podle rozhodnutí Výboru Elisabeth de Blok et al. proti Nizozemí ze dne 24.3.2014, CEDAW/C/57/D/36/2012, bod 8.4 až 8.6, se výše uvedený článek Úmluvy vztahuje i na ženy, které jsou v postavení osob samostatně výdělečně činných a zároveň je přímo aplikovatelný ve smluvních státech, tedy i v ČR.“ Měla za to, že je povinností České republiky v souladu s uvedenou mezinárodní úpravou nastavit právní režim peněžitě pomoci v mateřství tak, aby byly podmínky a její výše adekvátní ve vztahu ke ztrátě výdělečné činnosti.
4. Žalovaná ve vyjádření k žalobě mimo jiné uvedla, že trvá na svých závěrech uvedených a zdůvodněných v žalobou napadeném rozhodnutí. Měla za to, že správní řízení proběhla v souladu s právními předpisy a napadené rozhodnutí bylo vydáno v souladu s účinným zákonem o nemocenském pojištění a nelze v něm spatřovat jakékoliv diskriminační znaky. Různé postavení skupin zaměstnanců a OSVČ je dáno rozdílností jejich statusu, jelikož účast zaměstnance na pojištění je povinná. Nesouhlasila ani s tím, že by vydáním napadeného rozhodnutí došlo k nerespektování mezinárodních závazků České republiky. Navrhla, aby soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.
5. Městský soud v Praze na základě podané žaloby přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a to v mezích žalobních bodů, kterými je vázán [ust. § 75 odst. 2 věta první zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále též „s. ř. s.“)], a po provedeném řízení dospěl k závěru, že žaloba nebyla podána důvodně.

Shodu s prvopisem potvrzuje: Z. F.

6. Soud o věci samé rozhodl bez jednání dle ust. § 51 odst. 1 s. ř. s., jelikož žalobkyně i žalovaná souhlasily s projednáním věci bez jednání.
7. Správní spis pak obsahuje pro danou věc tyto podstatné dokumenty: žádost o peněžitou pomoc v mateřství ze dne 2. 12. 2020, rozhodnutí správního orgánu prvního stupně č. j. x ze dne 20. 1. 2021, odvolání žalobkyně ze dne 4. 2. 2021, žalobou napadené rozhodnutí č. j. x ze dne 23. 2. 2021.
8. Soud ze správního spisu zjistil, že žalobkyně uplatnila dne 2. 12. 2020 nárok na peněžitou pomoc v mateřství a její výplatu v trvání od 1. 11. 2020 a to z titulu ochranné lhůty z nemocenského pojištění OSVČ. Při posouzení splnění podmínek pro přiznání peněžitě pomoci v mateřství a její výplaty bylo ze strany Pražské správy sociálního zabezpečení zjištěno, že nemocenské pojištění OSVČ zaniklo v souladu s ust. § 13 odst. 2 písm. b) zákona o nemocenském pojištění dnem 30. 4. 2019. Nárok na peněžitou pomoc v mateřství byl tedy uplatněn až po uplynutí ochranné lhůty 180 kalendářních dnů ode dne zániku nemocenského pojištění OSVČ.
9. Správní orgán prvního stupně vydal dne 20. 1. 2021 rozhodnutí č. j. x, kterým rozhodl, že žalobkyně nemá nárok na peněžitou pomoc v mateřství od 1. 11. 2020. Proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně podala žalobkyně dne 4. 2. 2021 odvolání, které žalovaná žalobou napadeným rozhodnutím zamítla a rozhodnutí správního orgánu prvního stupně potvrdila.
10. Soud posoudil předmětnou věc takto:
11. Podle ust. § 15 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění *peněžitá pomoc v mateřství náleží též, jestliže po zániku pojištění došlo k nástupu na peněžitou pomoc v mateřství (§ 34 odst. 1) v ochranné lhůtě. Ochranná lhůta činí u žen, jejichž pojištění zaniklo v době těhotenství, 180 kalendářních dnů ode dne zániku pojištění; ustanovení odstavce 1 části věty druhé za středníkem platí zde obdobně. Vznikne-li ženě v ochranné lhůtě uvedené ve větě druhé znovu pojištění, ochranná lhůta po dobu tohoto nového pojištění neběží a nevyčerpaná ochranná lhůta z dřívějšího pojištění se připočítává k ochranné lhůtě získané na základě tohoto nového pojištění, a to nejvýše do celkové výměry 180 kalendářních dnů. Nestanoví-li se ochranná lhůta podle věty druhé, činí ochranná lhůta 7 kalendářních dnů ode dne zániku pojištění; ustanovení odstavce 1 části věty druhé za středníkem platí zde obdobně.*
12. Podle ust. § 19 odst. 3 zákona o nemocenském pojištění *u zaměstnankyně, které za trvání téhož zaměstnání vznikl nárok na další peněžitou pomoc v mateřství z tohoto zaměstnání v období do 4 let věku předchozího dítěte, se za denní vyměřovací základ považuje denní vyměřovací základ zjištěný pro výpočet předchozí peněžitě pomoci v mateřství, pokud je vyšší než denní vyměřovací základ zjištěný pro výpočet další peněžitě pomoci v mateřství; přitom se porovnávají denní vyměřovací základy před jejich úpravou podle § 21.*
13. Obdobnou právní otázkou, jako v případě žalobkyně se Nejvyšší správní soud zabýval v rozsudku č. j. 5 Ads 317/2019 – 14 ze dne 10. 6. 2020, kdy konstatoval, že: „*Zákonná dikce je v této otázce jednoznačná, stejně jako v tom, že OSVČ musí pro přiznání peněžitě pomoci v mateřství splnit podmínku 180 dní účasti na nemocenském pojištění jakožto OSVČ v posledním roce přede dnem počátku podpůrní doby a že zpětná registrace k účasti na nemocenském pojištění OSVČ není přípustná. [...] Pokud stěžovatelka namítá neústavnost zákonné podmínky nároku na peněžitou pomoc v mateřství pro OSVČ spočívající v povinnosti účastnit se nemocenského pojištění jako OSVČ alespoň v délce 180 dní z hlediska diskriminace, Nejvyšší správní soud takový*

názor nesdílí; především postavení osob samostatně výdělečně činných a osob zaměstnaných v pracovním poměru není srovnatelné. Jak vyplývá i z důvodové zprávy k zákonu o nemocenském pojištění, tato podmínka byla zvolena jako okolnost vylučující spekulativní přihlášky OSVČ do systému nemocenského pojištění těsně před porodem čistě za účelem získání dávky.“ Zdejší soud neshledal důvod se od závěrů vyslovených Nejvyšším správním soudem odklonit.

14. Jak dále uvedl Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku č. j. 1 Ads 346/2017-34 ze dne 18. 1. 2018, tak: *„K chápání ústavní maximy rovnosti před zákonem se mnohokrát vyslovil Ústavní soud. Dle nálezu Ústavního soudu ze dne 8. 10. 1992, sp. zn. Pl. ÚS 22/92, rovnost občanů před zákonem nebyla nikdy chápána jako abstraktní kategorie, ale vždy byla přičítána k určité právní normě, pojímána ve vzájemném poměru různých subjektů apod. Pokud bylo z rovnosti učiněno právo, je každý jednotlivec oprávněn, aby stát v mezích svých možností odstranil všechny faktické nerovnosti. Tato konstrukce platí pouze tehdy, uvažujeme-li rovnost jako absolutní. Rovnost relativní, jak ji mají na mysli všechny moderní ústavy, požaduje pouze odstranění neodůvodněných rozdílů. Je věcí státu, aby v zájmu zajištění svých funkcí rozhodl, že určité skupině poskytne méně výhod než jiné. Nesmí však postupovat libovolně. Zákonodárny orgán musí své rozhodnutí podložit objektivními a racionálními kritérii. V nálezu ze dne 12. 4. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 12/94, pak Ústavní soud vyslovil, že každý systém sociálního zabezpečení nese s sebou zvýhodnění určitých sociálních skupin podle toho, je-li preferováno spíše hledisko solidarity nebo upřednostňována zásada ekvivalence. Tato úprava je vyhrazena zákonodárci, který nemůže postupovat libovolně, ale při stanovení preferencí musí přihlížet ke sledovaným veřejným hodnotám. V nálezu ze dne 7. 6. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 4/95, Ústavní soud zdůraznil, že nerovnost v sociálních vztazích, má-li se dotknout základních lidských práv, musí dosáhnout intenzity zpochybňující, alespoň v určitém směru, již samu podstatu rovnosti. Konečně pak lze poukázat na náleze ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 15/02, v němž Ústavní soud zdůraznil, že určitá zákonná úprava, jež zvýhodňuje jednu skupinu či kategorii osob proti jiným, nemůže být sama o sobě bez dalšího označena z porušení principu rovnosti. Zákonodárce má určitý prostor k úvaze, zda takové preferenční zacházení zakotví. Musí přitom dbát o to, aby zvýhodňující přístup byl založen na objektivních a rozumných důvodech (legitimní cíl zákonodárce) a mezi tímto cílem a prostředky k jeho dosažení (právní výhody) existoval vztah přiměřenosti. V oblasti práv sociálních, v nichž je stát začasté povinován k aktivním zásahům, jež mají odstranit křiklavé aspekty nerovnosti mezi různými skupinami složité rozvrstvené společnosti, disponuje zákonodárce mnohem větším prostorem k uplatnění představy o přípustných mezích faktické nerovnosti uvnitř ní (než v oblasti občanských a politických práv). Volí proto preferenční zacházení mnohem častěji.“*
15. S ohledem na principy vytyčené Ústavním soudem pro posuzování námitky nerovnosti soud vyhodnotil, že zákonodárce pro určení nároku na peněžitou pomoc v mateřství zvolil úpravu, která stanoví odlišné podmínky pro přiznání peněžité pomoci v mateřství pro zaměstnance v pracovním poměru a pro OSVČ, neboť jejich postavení není v žádném případě srovnatelné. Takové řešení je objektivní a předvídatelné pro všechny. Byť zákonodárce mohl volit i řešení jiné, přijatá úprava v žádném ohledu nezakládá neodůvodněnou nerovnost mezi pojištěnci.
16. Soud má za to, že zákonodárce musel stanovit určitou časovou podmínku tak, aby nedocházelo ke zneužívání systému nemocenského pojištění. Smyslem stanovení této doby je jednak stanovit povinnou dobu pojištění s povinnými příspěvky předtím, než má vzniknout nárok na poměrně nákladnou a několik měsíců vyplácenou dávku nemocenského pojištění (snaha přimět pojištěnce, aby si svůj nárok „předplatil“), a zároveň chránit systém

nemocenského pojištění před zneužitím (aby se pojištění nepojistila teprve tehdy, když zjistí, že je těhotná).

17. Zdejší soud neshledal ani žalobkyní tvrzený rozpor s mezinárodními smlouvami, neboť Česká republika zavedla mateřskou dovolenou s platem nebo se srovnatelnými sociálními výhodami bez ztráty dřívějšího zaměstnání, služebního postavení nebo sociálních příspěvků, kdy pouze pro OSVČ zavedla dílčí podmínku tak, aby nebyl zneužíván systém nemocenského pojištění.
18. Soud dospěl k závěru, že žádná z žalobních námitek není důvodná, a proto žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
19. O náhradě nákladů řízení jeho účastníků soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně neměla ve věci úspěch, proto jí náhrada nákladů řízení nenáleží, a žalované žádné náklady řízení nad rámec úřední činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 17. dubna 2023

JUDr. Marcela Rousková
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje: Z. F.